

Európa kulturális fővárosai, 2016

A patinás Wrocław és a bohém San Sebastián

Az Európa kulturális fővárosa címet minden évben rendszerint két ország egy-egy városának ítélik oda. Idén Lengyelország és Spanyolország élhetett a lehetőséggel, s a végső választás az Alsó-sziléziai vajdaság fővárosára, Wrocławra, valamint a baszk Donostiára, vagy ahogy az egész világ ismeri, San Sebastiánra esett. A lengyelek január 17-én kezdték meg rendezvénysorozatukat, a baszkok-spanyolok pedig néhány nappal később. Európa 2016-ra kiválasztott két kulturális fővárosa aligha lehetne egymástól földrajzilag távolabb és szellemiségében különbözőbb, de kiválasztásuknál talán pont ez volt az egyik szempont. Igaz, mindkét város egyformán szenvedte meg a történelem viharait, és hasonló lelkesedéssel ünnepli a jeles alkalmat s a megtiszteltetést.

Wrocław

Wrocław német neve *Breslau* vagy *Brassel*, csehül *Vratislav*, magyarul pedig *Boroszlónak* nevezik, és már ez is jól mutatja, milyen kulturális hatások érték történelme során *Szilézia* fővárosát. Az Odera (Odra) folyó mentén fekvő, már Ptolemaiosz térképén is szereplő települést a VI. századtól szláv törzsek lakták. Első írásos említése a IX. század elejéről maradt fenn, amikor még csehek éltek itt az életüket. Később lengyelek hódították meg, akik püspökséget alapítottak a területén. Az ország mongol inváziója után jelentek meg nagyobb számban a német telepesek, és ők váltak a város legnagyobb számú népességévé. 1242-ben a német városjogot is bevezették. A tanácskozások latin és német nyelven folytak. Wrocław egy időre csatlakozott a Hanza-városok büszke szövetségéhez, majd a terület a modern korig felváltva került a Cseh Királysághoz, a Habsburg Birodalomhoz, Poroszországhoz, újra Lengyelországhoz, sőt, Mátyás alatt a magyar királysághoz is. Német lakossága a II. világháború kitörésekor elérte a 98%-ot. A háború legvégén a német parancsnokság erődnök nyilvánította a várost, amelynek nagy része így elpusztult az ostrom során. A maradék német lakosság elmenekült, helyükre a Szovjetunióhoz csatolt országrészekből és a Baltikumból telepítettek be lengyeleket, majd megindult az újjáépítés. Ismerve az előzményeket, valóságos csoda, hogy Wrocław ma ilyen gyönyörű város.

Az „Európa virágának” is nevezett, mára mintegy 640 ezer lakóval büszkélkedő Wrocław megismételhetetlen építészetével, hangulatos utcáskáival, parkjaival, csatornáival, valamint számtalan különleges hangulatú kocsmájával és éttermével lenyűgözi az ide érkező turistákat. Kihagyhatatlan az

élettel lüktető Piactér, amely jellegében erősen hasonlít a krakkóihoz, hívogat a Régi Városháza (Stary Ratusz) is, amely a Városi Művészeti Múzeumnak (Muzeum Sztuki Mieszczanski) és a Świdnicka Pincének – Európa legrégebbi éttermének – ad helyt. A turista útjának kötelező állomása az Ostrów Tumski, vagyis a Katedrális-sziget, a XIII. század végén épült gótikus székesegyházzal, akárcsak a Panorama Raclawicka (a Kościuszkó-felkelés eseményeinek emléket állító körkép – *a szerk.*), e különleges művészeti alkotás. Messze földön híres a 212 méter magas Sky Tower irodaház, melyben bevásárlóközpont és kilátó is található, de még egy kirándulást a wrocławai állatkert. Mindenképp érdemes megtekinteni az UNESCO Világörökségek listájára írt, 1913-ban átadott Hala Stuleciát, vagyis Centenáriumi Csarnokot (amely a mai napig a világ legnagyobb vasbeton középülete s egyben a XX. századi építészet egyik legfontosabb alkotása) és a mellette található Japánkertet.

Wrocław amúgy is pezsgő kulturális életét – amelynek kiemelkedő eseményei a nemzetközi film- és a világhírű dzesszfesztivál – idén az Európa kulturális fővárosa rang, jövőre pedig A világ

könyv-fővárosa cím csak tovább gazdagítja. Az évi programok középpontjába – közös alkotások formájában – a kultúrához való hozzáférés került, építve a helyi polgárok és a vendégek részvételére. Kiemelt cél emellett a kultúra és fejlődés összekapcsolása: a művészek együttműködése. Az ország nemzetközi kulturális kapcsolatai is hangsúlyozott figyelmet kaptak. 2016 augusztusától bő fél éven át a Wrocław-i Nemzeti Múzeumban vendégeskedik majd a berlini Hamburger Bahnhof Erich *Marx* gyűjteménye, többek között *Joseph Beuys*, *Anselm Kiefer*, *Andy Warhol*, *Keith Haring* és *Julian Schnabel* műveivel. Októbertől érkezik ide a Színházi Olimpia, amelyet *Teodoros Terzopoulos* neves színházi rendező 1993-ban, Delphoiban indított útjára.

San Sebastián

San Sebastián (baszkul Donostia) Gipuzkoa tartomány fővárosa, Baszkföld egyik legnagyobb városa. Mivel a Vizcayai-öböl partján alig 20 km-re fekszik a francia határtól, történelme során mindig is fontos kereskedelmi központnak számított. Az utóbbi évtizedekben azonban a turizmus vált a város lakóinak legfontosabb megélhetési forrásává. Az Urumea folyó torkolatánál fekvő városban közel 186 ezren, vonzáskörzetét is beleszámítva 436 ezernél is többen laknak. Már huszonnégyezer évvel ezelőtt ősemberi civilizáció élt erre felé, a római időkben pedig Oiasso (Irun) néven épült pár kilométerre város. A településről a XI. századból került elő az első feljegyzés, ám története akkortól jól nyomon követhető: a különböző spanyol királyságok, elsősorban Kasztília és Navarra vetekedtek érte. 1489-ben egy tűzvész javarészt elpusztította, érdekes módon mindez lendületet adott a fejlődésének. A régi várfal lebontásával például megindult a folyótorkolat teljes beépítése is. A későbbiekben egy újabb katasztrófa következett be. A város 1813-as ostroma után a franciákat kiűző angol-portugál csapatok lerombolták és kifosztották

mindazt, ami a harcok során még állva maradt. Ez a pusztítás aztán ismét teret adott a növekedésnek. Az újjáépítés a *Georges-Eugène Haussmann*-féle párizsi városrendezés elveit követte: a Buen Pastor tér például a Rue de Rivoli egyik terét másolva épült, a *Maria Cristina*-híd a *Pont Alexandre III.* pontos mása, az *Estación del Norte* pályaudvart pedig maga *Gustave Eiffel* tervezte.

Azon túl, hogy maga a város is gyönyörű, a csodás partvonal és az azt szegélyező dombok is egész különleges hangulatot varázsolnak ide, s ez a hangulat minden egyes kis utcácskában érzékelhető. San Sebastián gasztronómiája messze földön híres, a világon e városban az egyik legmagasabb az egy főre eső Michelin-csillagos éttermek száma. A tapasok (kis falatkák) baszk változata, a népszerű pintxos, az átlagturisták számára is megfizethető – a legjobbak a Parte Viejában, vagyis a bohém hangulatú óvárosban kaphatók, ahol olcsó szállásból is akad bőven. Innen délre található a város üzleti része, az Área Romántica a maga csodás XIX. századi épületeivel, ahol vásárolni érdemes, és ahonnan csak egy ugrás Európa egyik legszebb tengerpartja, az azúrkék Playa de la Concha. Az Urumea folyó keleti oldalán terül el a barátságos Gros városrész, ami nem is olyan rég még egy kis falu volt. Itt található a szőrfőlésre és bulizásra egyaránt ideális Zuriola-öböl, míg a folyó nyugati oldalán fekvő Playa de Ondarreta inkább luxusövezetnek számít.

Az Európa kulturális fővárosa programsorozat itt január 20-án a hagyományos, huszonnégy órán át tartó dobfesztivállal, a Tamborradával vette kezdetét. Idén több mint tizenötezen vonultak az utcákra. Áprilisban nemzetközi emberi jogi filmfesztivált rendeztek, de minden hétre – ha nem inkább minden napra – jut egy-egy fontos koncert, izgalmas európai produkciókat felvonultató dzsesszfesztivál, komolyzenei gála. Európai Zeneiskola Fesztivált is tartottak, s a nyár közepén, nagyszabású, szabadtéri előadáson Shakespeare Szentivánéji álom című vígjátékát néz-

hetik meg az érdeklődők. Májustól októberig tart az a kiállítás, amely az elmúlt ötszáz év nagy békekötéseinek kultúrtörténeti lenyomatait mutatja be – olyan nagynevű alkotók festményein keresztül, mint *Goya*, *Rubens*, *Murillo*, *Zurbarán*, *Ribera*, *Picasso*, *Le Corbusier* és *Cézanne*. Szeptemberben rendezik meg a San Sebastián-i filmfesztivált, amely idén az erőszakos konfliktusok filmes feldolgozásait állítja a középpontba. Mindezek mellett több száz egyéb gasztronómiai, színházi, street art esemény; kiállítás, workshop és koncert várja a Donostiába látogatókat.

Vízer Balázs